

Shree Jagannath Sanskrit University

Shree vihar, Puri

National Seminar organised
by Dept.of Nyaya Darshan

विषय: लक्षणाविचारः

Date 28/03/2025 And 29/03/2025

Chief Patron

Prof.Prasan Kumar Swain
VC, SJSU

Chief Guest

Prof.G Anjaneya Shastri
BHU,Varanasi

Chief Speaker

Prof.Kamallesh Mishra,
SJSU

Guest Of Honour

Prof.Mahesh Jha
Sadashiv Parisar,CSU

President

Prof.Dattatreya Murthy
Chairman,PGC, SJSU

Chief Adviser

Prof.NRS Tatachariar
HOD,Nyaya, SJSU

Convenor

Dr G Jayamanikya Shastri
SJSU

Coordinator

Dr Rasmita Jena
SJSU

Venue: Syndicate Hall

All are cordially invited

आमन्त्रिताः विद्वांसः

- डॉ. नन्दिधोषमहापात्र - केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः, श्रीसदाशिवपरिसरः पुरी
डॉ. राजीवलोचनशर्मा - कुमारभास्करवर्मासंस्कृतविश्वविद्यालयः, आसमप्रदेशः
डॉ. राजीवसिन्हा - श्रीकृष्णकालेज, बगुला
डॉ. सुभमवपहाडी - विद्यासागरकालेज, कोलकाता
डॉ. वसन्तकुमारमुद्गा - एल्.डि.एस्.ए.एस्. महाविद्यालयः, देवघर
डॉ. नवनीतशर्मा - एल्.डि.एस्.ए.एस्. महाविद्यालयः, देवघर
डॉ. पिताम्बरमिश्र - केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः, श्रीसदाशिवपरिसरः पुरी
डॉ. ज्योतिप्रकाशनन्द - केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः, श्रीसदाशिवपरिसरः पुरी
डॉ. पङ्कजतिवारी - केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः, श्रीसदाशिवपरिसरः पुरी
डॉ. गन्धीअमरनाथ - केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः, श्रीसदाशिवपरिसरः पुरी
डॉ. सन्दीपचटर्जी - केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः, श्रीसदाशिवपरिसरः पुरी
डॉ. शिवचिन्तमिश्र - केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः, श्रीसदाशिवपरिसरः पुरी
डॉ. किशोरकुमारशर्मा - केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः, श्रीसदाशिवपरिसरः पुरी
डॉ. निरञ्जनसवर - उक्तलविश्वविद्यालयः, भुवनेश्वरम्

डॉ. गब्बिटजयमाणिक्वशास्त्री
समन्वयकः

श्रीजगन्नाथसंस्कृतविश्वविद्यालयः श्रीविहारः, पुरी

स्नातकोत्तरन्यायदर्शनविभागेन समायोज्यमानं

द्विदिवसीयं राष्ट्रियचर्चासत्रम्

विषयः - “लक्षणाविचारः”

२८.०३.२०२५ दिवसतः २९.०३.२०२५ यावत्

स्थानम् : विश्वविद्यालयस्य अधिषद्भवनम्

मान्याः सहृदयाः !

शक्तं पदम् । शक्त्या अर्थबोधकमिति अर्थः । शक्तिश्च अस्मात् पदात् अयमर्थो बोद्धव्यः इति अर्थविशेष्यिका अथवा इदं पदं इमम् अर्थं बोधयतु इति पदविशेष्यिका ईश्वरेच्छा । शक्त्या बोध्यो अर्थः शक्यः । शक्यार्थसम्बन्धो लक्षणा । सा लक्षणा जहल्लक्षणा, अजहल्लक्षणा, जहदजहल्लक्षणेति त्रिधा । अन्वयानुपपत्तिः तात्पर्यानुपपत्तिर्वा लक्षणाबीजम् । वा शब्दः अप्यर्थकः । तथा च क्वचित् अन्वयानुपपत्तिः, क्वचित् तात्पर्यानुपपत्तिः लक्षणाबीजम् इति अवगम्यते । मुक्तावलीकारास्तु- “लक्षणा शक्यसम्बन्धः तात्पर्यानुपपत्तिः” इति कथयन्तः स्वकारिकावल्यां सर्वत्र तात्पर्यानुपपत्तेरेव लक्षणाबीजत्वं कथयन्ति । अयं विषयः सुगम्भीरः, सरलः, सर्वशास्त्रसम्पर्शी अस्ति । अस्य विषये विद्वांस स्वस्वाभिमतशास्त्रानुसारं पत्राणि प्रयच्छन्तु । पठन्तु च सभायाम् इत्येतावता वचोविन्यासेन लक्षणायाः संगोष्ठिसमारम्भम् आविष्कुर्महे । तदर्थं तत्र भवन्तः सर्वेऽपि विद्वांसः भागग्रहणाय सादरं निमन्त्र्यन्ते स्वस्वाभिमतशास्त्रानुसारं लक्षणाविषयिण्यां संगोष्ठ्याम् ।

डॉ. रश्मिताजेया संकीर्णिका डॉ. गञ्जितनयमणिक्वशास्त्री समन्वयकः प्रो. एन्. आर्. एस्. ताताचार्यः विभागाध्यक्षः

उद्याटनसत्रम्

समयः - ११.०० पूर्वाह्नम्
दिनाङ्कः - २८.०३.२०२५

स्थानम् - अधिषद्भवनम्

- समुद्घाटकाः - प्रो. प्रसन्नकुमारस्वर्द्धमहोदयाः
माननीयाः कुलपतयः, श्रीजगन्नाथसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य
- मुख्यातिथयः - प्रो. जि. आञ्जनेयशास्त्रीमहोदयाः
संस्कृतविश्वविद्यालयस्य, काशी
- मुख्यवक्तारः - प्रो. कमलेशमिश्रमहोदयाः
स्नातकोत्तरन्यायविभागस्य अध्यक्षतयाः । श्री. ज. सं. वि., पुरी
- सम्मानितातिथयः - प्रो. महेशझामहोदयाः
पुरीस्थस्य श्रीसदाशिवपरिसरस्य न्यायविभागाध्यक्षाः ।
- विभागाध्यक्षाः - प्रो. एन्. आर्. एस्. ताताचार्यमहोदयाः
स्नातकोत्तरन्यायविभागस्य अध्यक्षः । श्री. ज. सं. वि., पुरी
- सभापतयः - प्रो. जि. एस्. वी. दत्तात्रेयमूर्तिमहोदयाः
अध्यक्षाः स्नातकोत्तरपरिषदः । श्री. ज. सं. वि., पुरी

सम्पूर्त्तिसत्रम्

समयः - ३.०० अपराह्नम्
दिनाङ्कः - २९.०३.२०२५

स्थानम् - अधिषद्भवनम्

- मुख्यातिथयः - प्रो. दाशगौरीप्रियामहोदयाः
पुरीस्थस्य श्रीसदाशिवपरिसरस्य सर्वदर्शनविभागाध्यक्षाः ।
- मुख्यवक्तारः - प्रो. गणपतिशुक्लमहोदयाः
पुरीस्थस्य श्रीसदाशिवपरिसरस्य न्यायविभागस्य अध्यापिकाः ।
- सम्मानितातिथयः - प्रो. मनोरञ्जनसेनापतिमहोदयाः
उत्कलविश्वविद्यालयस्य संस्कृतविभागाध्यक्षाः ।
- सम्मानितातिथयः - डॉ. वसन्तकुमारमिश्रमहोदयाः
स्नातकोत्तरसाहित्यविभागस्य अध्यक्षतयाः । श्री. ज. सं. वि., पुरी
- विशिष्टातिथयः - प्रो. जि. एस्. वी. दत्तात्रेयमूर्तिमहोदयाः
अध्यक्षाः स्नातकोत्तरपरिषदः । श्री. ज. सं. वि., पुरी
- सभापतयः - प्रो. एन्. आर्. एस्. ताताचार्यमहोदयाः
स्नातकोत्तरन्यायविभागस्य अध्यक्षः । श्री. ज. सं. वि., पुरी

श्रीजगन्नाथसंस्कृतविश्वविद्यालयः, श्रीविहारः, पुरी

स्नातकोत्तरन्यायदर्शनविभागेन समायोज्यमानं

द्विदिवसीयं राष्ट्रियचर्चासत्रम्

विषयः - “लक्षणाविचारः”

२८.०३.२०२५ दिवसतः २९.०३.२०२५ यावत्

स्थानम् : विश्वविद्यालयस्य अधिषद्भवनम्